<u>Lofrede bij de uitreiking van de Simon Stevinpenning van Stichting NL-Term aan prof. dr. Els Ruijsendaal door Oele Koornwinder (bestuurslid NL-Term) op 14-11-2025</u>

Simon Stevin

Digitale collectie Universiteitsbibliotheek Leiden.

Persoonlijke gegevens	
Geboortedatum	1548 (Juliaans)
Geboorteplaats	Brugge
Overlijdensdatum	1620
Overlijdensplaats	Den Haag
Land(en) van nationaliteit	Habsburgse Nederlanden

Els werd in Nederland geboren, maar woonde van haar 8e tot haar 13e jaar met haar ouders in Suriname. Ze studeerde Neerlandistiek aan de UvA. Ze rondde deze studie cum laude af met de specialisaties Neolatijn en Neofilologie. Haar doctoraalscriptie ging over terminologie.

Na haar studie werkte zij als taalkundige bij het P.J. Meertens-instituut (onderzoeksinstituut voor taalvariatie en dialectologie) en bij de UvA (afdeling historische taalkunde). Op basis van een NWO-subsidie ging Els onder de hoede van prof. dr. L. Peeters (VU) aan de slag met promotie-onderzoek, een systematisch wetenschappelijk onderzoek naar de ontwikkeling van historische Nederlandse grammatica's van de zestiende tot en met de achttiende eeuw. Dit resulteerde in 1989 in de publicatie van een belangrijk standaardwerk op het terrein van de historische taalkunde: de *<u>Terminografische index op de oudste Nederlandse grammaticale werken</u>*.

Twee jaar later promoveerde Els op een omvangrijke Nederlandstalige dissertatie van 400 bladzijden en 100 pagina's aan bijlagen, met de titel *<u>Letterkonst. Het klassieke</u>*

grammaticamodel en de oudste Nederlandse grammatica's, over de ontwikkeling van de grammaticale terminologie. Deze mijlpaal bereikte je vlak voordat je Sara zag, ofwel de 50 bereikte, een enorme prestatie! Het manuscript werd – pc's bestonden nog niet – door een assistent (c.q. typiste) omgezet in een reproduceerbaar formaat.

Ze ging zich vervolgens steeds meer toeleggen op terminologie. Als bijzonder hoogleraar aan het BeNeLux-Universitair Centrum te Leuven droeg ze zorg voor het terminologische curiculum van studenten van de Nationale Politie. Daarnaast deed zij naamkundig onderzoek (o.m. Alkmaar binnen de veste) en maakte ze sinds 2008 deel uit van het bestuur van NL-Term, waar ze zich (net als eerder voor het tijdschrift Neerlandia als voorzitter van het Algemeen Nederlands Verbond (ANV)) zeer verdienstelijk maakte als redacteur van een lange reeks publicaties op het terrein van de terminologie.

Het bestuur van Stichting NL-Term heeft besloten om Els Ruijsendaal de Simon Stevinpenning toe te kennen voor haar bijzondere verdiensten op het terrein van de Nederlandse terminologie, zowel op theoretisch vlak als op praktisch vlak, met de extra overweging dat ze als bestuurslid van NL-Term 15 jaar lang een belangrijke rol speelde in de redactie van onze publicaties.

Els schreef een mooie bijdrage aan de TiNT-bundel van 2016-2017 over "Veiligheid in termen van taal" in het kader van een lezing bij het taalinstituut van de Nederlandse Defensie Academie in Breda ter gelegenheid van de TiNT-dag 2017, waar het thema veiligheid centraal stond.

In je bijdrage betoogde je dat ons hedendaagse woord term een goddelijke herkomst heeft, namelijk schatplichtig is aan de god Terminus, de god van de grenzen. Bij de oude Grieken stond hij bekend als Hermes, die reizigers beschermde door ze te laten begeleiden door zijn *hermen*. De rituelen rond Terminus staan bekend als *terminalia* en zijn naam zorgde ervoor dat de grensstenen als *termen* werden aangeduid.

Hiermee was de grondslag gelegd voor de latere betekenis van namen voor goed afgebakende concepten uit specifieke kennisgebieden, ofwel *vaktermen*, waarbij een samenhangend *termensysteem* voor een kennisdomein wordt aangeduid als de *terminologie* van deze tak van de kennisboom. Goede termen zijn in jouw visie gegrond in metaforen die uit de fysieke belevingswereld afkomstig zijn. Het woord *gegrond* is hier een mooi voorbeeld van: het verwijst naar de bodem waarin de natuur wortelt en levenssappen opneemt. Zo krijgt ook een wetenschappelijk begrippenapparaat (om een moderne metafoor te gebruiken) zijn semantische levenskracht. Alleen zo kun je goed inzicht krijgen in het abstracte domein dat hiermee beschreven wordt, zoals het veiligheidsdomein waarbinnen de politie opereert teneinde de wet te handhaven en schenders hiervan te identificeren, staande te houden, vast te zetten, verantwoording te laten afleggen en genoegdoening op te leggen.

Motivatie voor de toekenning van de Simon Stevinpenning aan Els Ruijsendaal

Els heeft een lange staat van dienst op het gebied van de terminologie, zowel op het theoretische vlak als op het praktische vlak. Door haar grote interesse voor de herkomst van de Nederlandse vaktermen, specifiek de grammaticale termen, en haar inzet om de vaktaal volgens zuivere terminologische principes te blijven ontwikkelen, is zij een waardig navolger van Simon Stevin.

De inhoudelijke motivatie van het besluit om jou, Els Ruijsendaal, een Stevinpenning toe te kennen, zal me de nodige tijd kosten, aangezien je bepaald niet stil hebt gezeten als historisch taalkundige en terminoloog. Het is je vergeven, als je nu wel het geduld kunt opbrengen om onze argumenten te beluisteren! Die vallen uiteen in verdiensten op theoretisch terrein en op praktischt terrein, zonder uitputtend te willen zijn.

Verdienste op theoretisch gebied:

Els is als historisch taalkundige een autoriteit op het terrein van de inhoudelijke ontwikkeling en de terminologie van historische Nederlandse grammatica's van de zestiende tot en met de achttiende eeuw. Zij leverde een belangrijke terminografische bijdrage aan de ontsluiting van die oude grammatica's.

Verdienste op praktisch gebied:

Sinds 2007 was zij als terminoloog verbonden aan het BeNeLux-Universitair Centrum, waar zij naderhand een benoeming kreeg als bijzonder hoogleraar, specifiek met de taak om de talige component te verzorgen van de postgraduaatcursussen voor hogere beroepsgroepen in de veiligheidssector, waar zij onder meer bijdroeg aan de terminologische deskundigheid van een groot aantal Nederlandse politiemensen.

Verder heeft Els zich 16 jaar lang (van 2008 t/m 2024) met hart en ziel ingezet voor de Nederlands-Belgische Veldvereniging NL-Term ter bevordering van aandacht voor en gebruik van de Nederlandse terminologie, in het bijzonder als vaste eindredacteur voor de artikelen in de TiNT-bundels (sinds 2009) en tal van speciale publicaties, in het bijzonder de essaybundel *Nederlandstalige Terminologie in de Praktijk*. Ook was zij het terminologische geweten van ons bestuur door speciaal aandacht te vragen voor Nederlandstalige vaktermen (ter vervanging van Engelse leenwoorden) en voor de Overzeese taalgebieden van het Nederlands, specifiek Suriname (waar haar ouders vandaan kwamen en waar ze ook een deel van haar jeugd doorbracht) en de Antillen.

Bijkomende overweging:

Het uitmuntende taalkundige werk van Els leverde haar in 2007 een onderscheiding op als Officier in de Orde van Oranje-Nassau, uit handen van burgemeester Job Cohen.

Kortom: Els, je hebt deze penning meer dan verdiend!

Publicatielijst Els Ruijsendaal

- (1989) Terminografische index op de oudste Nederlandse grammaticale werken. Amsterdam: St. Neerlandistiek VU.
- (1991) Letterkonst - Het klassieke grammaticamodel en de oudste Nederlandse grammatica's (proefschrif, VU Uitgeverij, Amsterdam) - online beschikbaar via DBNL (https://www.dbnl.org/tekst/ruij004lett01_01/colofon.php)
- (1998) Alkmaar binnen de veste. Straatnamen in historisch perspectief. Gesubs. door makelaardij Van der Borden, de Historische Vereniging Alkmaar en het Gemeente bestuur van Alkmaar. Amsterdam: R&D.
- (1998) 'Straatnamen schrijven geschiedenis'. In: Oud Alkmaar. Ts. van de Hist. Vereniging Alkmaar. Jg. 22, nr. 1, 12-17.
- (2004) 'Het Huis der Nederlanden. Over de naam van het Nederlands in de Nederlanden van de zestiende en zeventiende eeuw'. In: Saskia Daalder, Theo Janssen & Jan Noorde graaf (red.), Taal in verandering. Amsterdam: Stichting Neerlandistiek VU; Münster: Nodus Publikationen, 193-202.
- (2007) ‘De Lage Landen / The Low Countries — Some remarks about the name of the Dutch-speaking area in modern Europe’. In: J.A.C. van Ophem en C.H.A. Verhaar (red.), On the mysteries of research. Essays in various fields of Humaniora. Leeuwarden/Ljouwert: Fryske Akademy, 167-178.

Bericht in Neerlandia (april 2007):

Officier in de Orde van Oranje-Nassau – *Els Ruijsendaal*

Op vrijdag 27 april jl. reikte burgemeester Cohen van Amsterdam de koninklijke onderscheiding van Officier in de Orde van Oranje-Nassau uit aan onze hoofdredacteur. Pas bij aankomst in de Beurs van Berlage werd Els door familie, goede vrienden en ANV'ers ingelicht dat zij die dag een lintje zou krijgen. Uiteraard reageerde ze blij en verrast, en neen, zij zou hem niet weigeren. 46 decoranten mochten in Amsterdam een koninklijke onderscheiding in ontvangst nemen, waarvan vier officieren. 'Wat hebben we vandaag veel Neerlandici', zei Job Cohen toen Els Ruijsendaal op het podium stond. De burgemeester vertelde het publiek dat Els Ruijsendaal een autoriteit was op het gebied van de oude grammatica's van het Nederlands naar taalkundige inhoud en naar geschiedenis. Ook noemde de burgemeester de inzet van mevrouw Ruijsendaal voor taalkundige projecten van nationaal belang als het Etymologisch Woordenboek. Tot ons genoegen bracht de burgemeester het voorzitterschap van het Algemeen-Nederlands Verbond in herinnering en noemde hij de functie van hoofdredacteur van Neerlandia. Na de plechtigheid vertrok het gezelschap naar een volgende verrassing, namelijk een receptie in Vlaams Cultuurhuis De Brakke Grond. Daar werd Els opgewacht door familie, ANV'ers, collega's uit het werkveld en bestuurders van bevriende organisaties van het ANV. Het was prachtige dag. Voor Els, voor het ANV, voor Neerlandia en voor de Nederlandse taal!

Geacht bestuur,

Langs deze weg wil ik mijn dank en erkentelijkheid tot uitdrukking brengen voor de inspanningen die het ANV zich getroost heeft om voor mij een prachtige onderscheiding van overheidswege te bewerkstelligen. De ontvangst daarna in de Brakke Grond, onze ANV-pleisterplaats, heeft de complete verrassing op die dag nog onderstreept. De bekroning die ik heb mogen krijgen voor mijn inspanningen voor de Nederlandse taal, beschouw ik ook als een prachtig cadeau voor de vele jaren die ik werkzaam ben geweest - en nog ben - voor het ANV.

Met vriendelijke groeten, Els Ruijsendaal